

Byla C-286/24

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2024 m. balandžio 23 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Supremo Tribunal de Justiça (Aukščiausiasis Teismas, Portugalija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2024 m. kovo 4 d.

Kasatorė:

Meliá Hotels International

Kita kasacinio proceso šalis:

Associação Ius Omnibus

<...>

Supremo Tribunal de Justiça (Aukščiausiasis Teismas)

7 kolegija

<...>

[Bylą ir teismą identifikuojantys duomenys]

I. PAGRINDAS

1 ASSOCIAÇÃO IUS OMNIBUS pareiškė specialųjį ieškinį dėl pripažinimo, kad būtų pateikti dokumentai, prieš MELIÁ HOTELS INTERNATIONAL, S.A., ir iš esmės pateikė tokius reikalavimus:

1. Pranešti Europos Komisijai, kad, jei nori, ši gali pateikti pastabas raštu Bendrajam Teismui dėl jos reikalavimų.

2. Nurodyti kitai kasacinio proceso šaliai [pirmosios instancijos] teismo nustatytą dieną ir valandą nurodytoje vietoje pateikti ieškinio 62 punkte išvardytus

dokumentus, kuriems galbūt galėtų būti taikomos proporcingumo užtikrinimo priemonės, kurios tam teismui pasirodytų reikalingos, kad kasatorė galėtų su jais susipažinti arba disponuoti.

Arba, nepatenkinus šių reikalavimų,

3. Kad [pirmosios instancijos] teismas nustatytų, kurie iš ieškinio 62 punkte nurodytų ar iš kitų [nacionalinio] teismo nuomone būtinų dokumentų yra reikalingi kasatorei, kad ši galėtų nustatyti, ar buvo pažeisti paskiri interesai ir ar Portugalijoje nuolat gyvenantys vartotojai nukentėjo nuo tame ieškinyje nurodytų antikonkurencinių veiksmų, ar tie veiksmai jiems padarė žalos ir koks yra tos žalos dydis.

4. Pareikalauti kitos kasacinio proceso šalies [pirmosios instancijos] teismo nustatytą dieną ir valandą nurodytoje vietoje juos pateikti, kad kasatorė galėtų su jais susipažinti arba jais disponuoti.

Bet kuriuo atveju

5. Leisti susipažinti su būtiniaisiais dokumentais, kad kasatorė galėtų nustatyti, ar buvo pažeisti paskiri ir individualūs vienodi interesai ir ar Portugalijoje nuolat gyvenantys vartotojai turi teisę į žalos, patirtos dėl SESV 101 straipsnio ir Įstatymo Nr. 19/2012 9 straipsnio pažeidimo, atlyginimą, kiek tai susiję su minėtais antikonkurenciniais veiksmais, ir taikyti proporcingumo užtikrinimo priemones, kurios, Bendrojo Teismo nuomone, yra reikalingos, ir

6. Pranešti kitai kasacinio proceso šaliai apie kasatorės ketinimus visų Portugalijoje nuolat gyvenančių vartotojų vardu pareikšti ieškinį kitai kasacinio proceso šaliai dėl žalos atlyginimo Portugalijoje nuolat gyvenantiems nuo aptariamų antikonkurencinių veiksmų nukentėjusiems vartotojams, jei bus patvirtinta, jog buvo pažeisti vartotojų individualūs vienodi interesai, kad jiems būtų kompensuota už tais veiksmais padarytą žalą, kaip numatyta Civilinio kodekso 323 straipsnio 1 dalyje.

Kasatorė teigia:

a. 2020 m. vasario 21 d. Europos Komisija priėmė sprendimą byloje AT.40528 – *Holiday Pricing*, kuriame pripažinta, kad nuo 2014 m. sausio mėn. iki 2015 m. gruodžio mėn. kasatorė darė SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimą, nes pagal sutartį ėmėsi vertikalinių veiksmų, kuriais vartotojai buvo diferencijuojami pagal pilietybę ar nuolatinės gyvenamosios vietos šalį, ir jos valdomuose ar jai priklausančiuose viešbučiuose apgyvendinimo paslaugas aktyviai ir pasyviai pardavinėjo tik jos pačios nustatytų valstybių narių piliečiams ar nuolatiniais gyventojams; už tokią veiklą ji buvo nubausta 6 678 000 eurų dydžio bauda.

- b. Tas sprendimas priimtas kitai kasacinio proceso šaliai bendradarbiaujant (dėl to jai skirta bauda buvo sumažinta) ir yra įsigaliojęs, nes dėl jo nebuvo pateiktas apeliacinis skundas.
- c. Kasatorė siekia, jog būtų patvirtinta, kad, kaip galima teigti remiantis sprendime aprašytų veiksmų geografine apimtimi, sprendime nurodytais kitos kasacinio proceso šalies antikonkurenciniais veiksmais buvo padaryta žala Portugalijos konstitucijos saugomiems paskiriems interesams ir Portugalijoje nuolat gyvenančių vartotojų individualiems vienodiems interesams, ir, jei tai būtų patvirtinta, prašo nustatyti padarytos žalos dydį.
- d. Remdamasi viešai pateikiama informacija ir dokumentais, kasatorė negali atlikti išsamių skaičiavimų, apie kuriuos kalbama pirmesniame punkte: ji gali tik daryti bendrą išvadą, kad tokiais veiksmais Portugalijoje poveikis buvo padarytas.
- e. Jeigu kasatorė, susipažinusi su įrodymais, kuriuos prašo pateikti šiame ieškinyje, nustatytų, kad aptariamų kitos kasacinio proceso šalies antikonkurenciniu elgesiu buvo padaryta žalos paskiriems interesams ir Portugalijoje nuolat gyvenančių vartotojų individualiems vienodiems interesams, ji norėtų, atsižvelgdama į gautus įrodymus, pareikšti ieškinį teisme, kad šis pripažintų antikonkurencinį elgesį ir priteistų žalos atlyginimą išimtinai tik dėl konkurencijos teisės pažeidimų, ir taip pasinaudoti Portugalijos Konstitucijos ir teisės aktų jai suteikta teise pareikšti ieškinį dėl viešojo intereso gynimo (*actio popularis*) Portugalijoje nuolat gyvenančių nukentėjusių vartotojų vardu.
- f. 2021 m. balandžio 15 d. raštu kasatorė paprašė kitos kasacinio proceso šalies pateikti ieškinyje nurodytus įrodymus dėl jame nurodytų priežasčių ir tikslų; ji suteikė kitai kasacinio proceso šaliai penkiolikos darbo dienų terminą atsakymui pateikti.
- g. 2021 m. gegužės 14 d. raštu kita kasacinio proceso šalis informavo kasatorę, kad atsisako leisti susipažinti su bet kokiais prašomais įrodymais dėl tame rašte išvardytų priežasčių.
- h. Kasatorė pageidauja susipažinti su šiais dokumentais, kuriuos galbūt gali turėti kita kasacinio proceso šalis, o taip pat su kitais ar tik tam tikrais dokumentais, kurie, Bendrojo Teismo nuomone, yra reikšmingi ir (pakankamai) reikalingi jos ieškinio tikslams pasiekti. <...> [su procedūra susijusi informacija].

Dokumentai, kuriais remiantis būtų galima nustatyti ir įrodyti aptariamų antikonkurencinių veiksmų apimtį ir poveikį:

- i. „Dokumentas, kuriame nurodytos kitos kasacinio proceso šalies standartinės sutartinės sąlygos (toliau – *Meliá* standartinės sąlygos), taikytos nuo 2014 m.

sausio mėn. iki 2015 m. gruodžio mėn. ir nurodytos, be kita ko, Europos Komisijos sprendimo 19 ir 24 punktuose“.

- ii. 4216 apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutarčių, kurias 2014 m. ir 2015 m. tiesiogiai sudarė kita kasacinio proceso šalis arba jos patrunuojamoji įmonė *Apartotel, S.A.* ir sprendime nurodyti tarpininkai ir kuriose buvo aiškiai nustatyta sąlyga, kad apgyvendinimo paslaugos Europos Sąjungoje parduodamos tik vartotojams, kurie yra sutartyje nurodytų šalių piliečiai arba nuolatiniai gyventojai, arba išsamus tų sutarčių sąrašas, prie kiekvienos iš jų nurodant šalis, kitos kasacinio proceso šalies viešbučius, kuriems jos taikomos, autorizuotų pardavimų teritoriją ir sutarties galiojimo trukmę.
- iii. Dokumentas ar dokumentai, kuriame ar kuriuose būtų nurodyti 140 kitos kasacinio proceso šalies viešbučių, kuriems taikomos pirmiau minėtos nuo 2014 m. sausio mėn. iki 2015 m. gruodžio mėn. tiesiogiai kitos kasacinio proceso šalies ar jos patrunuojamosios įmonės *Apartotel, S.A.* ir tarpininkų sudarytos sutartys dėl apgyvendinimo paslaugų pardavimo.

Dokumentai, kuriais remiantis būtų galima nustatyti vartotojams padarytą žalą ir jos dydį:

- i. Kitos kasacinio proceso šalies turimi dokumentas(-ai), lentelė(-ės) ar studija(-os), kuriuose būtų nurodyti bendri metiniai kitos kasacinio proceso šalies pardavimai nuo 2014 m. iki šios dienos (2021 m.) pagal visas apgyvendinimo paslaugų kitos kasacinio proceso šalies viešbučiuose pardavimo sutartis, taip pat kitos kasacinio proceso šalies turimi dokumentai, lentelės ar studijos, kuriuose pateikti ar kuriais remiantis galima nustatyti, kokia procentinė dalis minėtų pardavimų nuo 2014 m. iki šios dienos (2021 m.) buvo atlikta pagal tas 4216 sutarčių dėl apgyvendinimo Komisijos nustatytuose kitos kasacinio proceso šalies viešbučiuose.

[ii.] Kitos kasacinio proceso šalies turimas(-i) dokumentas(-ai), kuriame (-iuose), kiek tai susiję su laikotarpiu nuo 2014 m. sausio mėn. iki paskutinės iš 4216 apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutarčių galiojimo pabaigos (tas terminas tikriausiai galėjo sueiti po 2015 m. gruodžio mėn.), nurodytas arba kuriuo(-iais) remiantis būtų galima konkrečiai įvardyti arba maždaug numanyti:

- 1) koks skaičius Portugalijoje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčių vartotojų viešėjo 140 kitai kasacinio proceso šaliai priklausančių viešbučių, dėl kurių buvo sudarytos apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutartys, kuriose nustatytos ribojančios sąlygos;
- 2) kiek vidutiniškai naktų vartotojai praleido kitos kasacinio proceso šalies viešbučiuose.

- [iii.] Kitos kasacinio proceso šalies turimas(-i) dokumentas(-ai), kuriame (-iuose) nurodytos arba kuriais remiantis galima apskaičiuoti galutines pagal kiekvieno viešbučio kambarių kategorijas visuose 140 viešbučių, kuriems taikomos apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutartys su ribojančiomis sąlygomis, suskirstytas minimalias, vidutines ir maksimalias apgyvendinimo paslaugų kainas, už kurias tas paslaugas buvo galima pirkti internetu arba ne internetu, ir įvertinti, kaip tos kainos kito laikotarpiu nuo 2014 m. sausio mėn. iki 2020 m. gruodžio mėn.
- [iv.] Kitos kasacinio proceso šalies turimas(-i) dokumentas(-ai), įskaitant kitos kasacinio proceso šalies užsakymu atliktus arba jos įsigytus rinkos tyrimus, kuriame(-iuose) pateikti arba kuriuo(-iais) remiantis galima apskaičiuoti kitos kasacinio proceso šalies ir pagrindinių jos konkurentų rinkos dalis (arba jos jų įvertį) laikotarpiu nuo 2014 m. iki paskutinės iš 4216 apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutarčių galiojimo pabaigos kiekvienoje ES valstybėje narėje.
- [v.] Kitos kasacinio proceso šalies turimas(-i) dokumentas(-ai), įskaitant kitos kasacinio proceso šalies užsakymu atliktus arba jos įsigytus rinkos tyrimus, kuriame(-iuose) aprašyta arba kuriuo(-iais) remiantis galima nustatyti, kokių skirtingų kategorijų ir (arba) profilių svečiai buvo apsigyvenę 140 įvairių klasių viešbučiuose, kuriems taikytos apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutartys su Komisijos sprendime įvardytomis ribojančiomis sąlygomis, ir koks buvo vidutinis jų vartojimo krepšelis.
- [vi.] Ieškiniai dėl žalos atlyginimo, kuriuos vartotojai ar vartotojų asociacijos, remdamiesi Europos Komisijos sprendime įvardytais antikoncepciniais veiksmais, yra pateikę prieš kitą kasacinio proceso šalį visose EEE valstybėse narėse (arba, jei tokios informacijos negalima pateikti, atitinkamų teismo procesų bylų numeriai).

*

Įteikus i) pranešimą Europos Komisijai, ii) visiems vartotojams Portugalijos teritorijoje įteikus pranešimą viešai jį paskelbiant ir iii) pranešus kitai kasacinio proceso šaliai:

Europos Komisija pareiškė, kad pastabų raštu nepateiks.

<...>

<...> [Šalių pateikti procesiniai dokumentai ir jų tvarkymas]

*

Vėliau buvo priimtas sprendimas, kuriuo ieškinys pripažintas priimtinu; jame nuspręsta:

„1. Nurodyti MELIÁ HOTELS INTERNATIONAL, S.A. <...> elektroniniu būdu teismui pateikti tokius su šia byla susijusius tokius dokumentus, su kuriais galėtų susipažinti kasatorė:

i. „Dokumentą, kuriame nurodytos kitos kasacinio proceso šalies standartinės sutartinės sąlygos (toliau – *Meliá* standartinės sąlygos), taikytos nuo 2014 m. sausio mėn. iki 2015 m. gruodžio mėn. ir nurodytos, be kita ko, Europos Komisijos sprendimo 19 ir 24 punktuose“.

ii. 4216 apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutarčių, kurias 2014 m. ir 2015 m. tiesiogiai sudarė kita kasacinio proceso šalis arba jos patrunuojamoji įmonė *Apartotel, S.A.* ir sprendime nurodyti tarpininkai ir kuriuose buvo aiškiai nustatyta sąlyga, kad apgyvendinimo paslaugos Europos Sąjungoje parduodamos tik vartotojams, kurie yra sutartyje nurodytų šalių piliečiai arba nuolatiniai gyventojai, arba išsamus tų sutarčių sąrašas, prie kiekvienos iš jų nurodant šalis, kitos kasacinio proceso šalies viešbučius, kuriems jos taikomos, autorizuotų pardavimų teritoriją ir sutarties galiojimo trukmę.

iii. Kitos kasacinio proceso šalies turimus dokumentą(-us), lentelę(-es) ar studiją(-as), kuriuose būtų nurodyti bendri metiniai kitos kasacinio proceso šalies pardavimai nuo 2014 m. iki šios dienos (2021 m.) pagal visas apgyvendinimo paslaugų kitos kasacinio proceso šalies viešbučiuose pardavimo sutartis, taip pat kitos kasacinio proceso šalies turimi dokumentai, lentelės ar studijos, kuriuose pateikti ar kuriais remiantis galima nustatyti, kokia procentinė dalis minėtų pardavimų nuo 2014 m. iki šios dienos (2021 m.) buvo atlikta pagal tas 4216 sutarčių dėl apgyvendinimo Komisijos nustatytuose kitos kasacinio proceso šalies viešbučiuose.

iv. Kitos kasacinio proceso šalies turimą(-us) dokumentą(-us), kuriame(-iuose), kiek tai susiję su laikotarpiu nuo 2014 m. sausio mėn. iki paskutinės iš 4216 apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutarčių galiojimo pabaigos (tas terminas tikriausiai galėjo sueiti po 2015 m. gruodžio mėn.), nurodytas arba kuriuo(-iais) remiantis būtų galima konkrečiai įvardyti arba maždaug numanyti:

1) koks skaičius Portugalijoje nuolatinę gyvenamąją vietą turinčių vartotojų viešėjo 140 kitai kasacinio proceso šaliai priklausančių viešbučių, dėl kurių buvo sudarytos apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutartys, kuriuose nustatytos ribojančios sąlygos;

2) kiek vidutiniškai naktų vartotojai praleido kitos kasacinio proceso šalies viešbučiuose.

v. Kitos kasacinio proceso šalies turimą(-us) dokumentą(-us), kuriame(-iuose) nurodytos arba kuriais remiantis galima apskaičiuoti galutines pagal kiekvieno viešbučio kambarių kategorijas visuose 140 viešbučių, kuriems taikomos apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutartys su ribojančiomis sąlygomis, suskirstytas minimalias, vidutines ir maksimalias apgyvendinimo paslaugų kainas, už kurias tas paslaugas buvo galima pirkti internetu arba ne internetu, ir įvertinti,

kaip tos kainos kito laikotarpiu nuo 2014 m. sausio mėn. iki 2020 m. gruodžio mėn.

vi. Kitos kasacinio proceso šalies turimą(-us) dokumentą(-us), įskaitant kitos kasacinio proceso šalies užsakymu atliktus arba jos įsigytus rinkos tyrimus, kuriame(-iuose) pateikti arba kuriuo(-iais) remiantis galima apskaičiuoti kitos kasacinio proceso šalies ir pagrindinių jos konkurentų rinkos dalis (arba jos jų įvertį) laikotarpiu nuo 2014 m. iki paskutinės iš 4216 apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutarčių galiojimo pabaigos kiekvienoje ES valstybėje narėje.

vii. Kitos kasacinio proceso šalies turimą(-us) dokumentą(-us), įskaitant kitos kasacinio proceso šalies užsakymu atliktus arba jos įsigytus rinkos tyrimus, kuriame(-iuose) aprašyta arba kuriuo(-iais) remiantis galima nustatyti, kokių skirtingų kategorijų ir (arba) profilių svečiai buvo apsigyvenę 140 įvairių klasių viešbučiuose, kuriems taikytos apgyvendinimo paslaugų pardavimo sutartys su Komisijos sprendime įvardytomis ribojančiomis sąlygomis, ir koks buvo vidutinis jų vartojimo krepšelis.

2. Su dokumentais gali susipažinti tik šalys, jų teisiniai atstovai ir ekspertai, kuriems taikoma konfidencialumo pareiga.

3. Išvardytuose dokumentuose esančia informacija kasatorė gali naudotis tik ieškiniui dėl žalos, padarytos dėl konkurencijos teisės pažeidimų, atlyginimo pareikšti; jais negalima naudotis kitais tikslais.

- 2 Dėl šio sprendimo kita kasacinio proceso šalis pareiškė apeliacinį skundą, kurį išnagrinėjęs *Tribunal da Relação* pirmosios instancijos sprendimą paliko galioti.
- 3 2024 m. vasario 7 d. *Supremo Tribunal de Justiça* priimtu sprendimu nuspręsta priimti nagrinėti kasacinį skundą.

Tame sprendime nurodyta:

„<...>

Reikia pažymėti ne tik tai, kad *Supremo Tribunal de Justiça* pirmą kartą nagrinėja su šia sritimi susijusią bylą, bet ir tai, kad ta sritis yra ypatingai sudėtinga ir reikalauja labai sudėtingų kompleksinių aiškinimų, nes reikia tuo pat metu aiškinti nacionalinės ir Europos Sąjungos teisės normas, atsižvelgiant į jau priimtą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją šioje srityje (žr. Sprendimo C-163/21 67 ir 68 punktus, taip pat Sprendimo C-57/21 72–77 punktus).

<...>

<...>“ [Prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas]

- 4 ASSOCIAÇÃO IUS OMNIBUS pareiškė specialųjį ieškinį prieš MELIA HOTELS INTERNATIONAL, S.A dėl pripažinimo, kad būtų pateikti

dokumentai, nagrinėjančiam teismui kyla klausimas, kurį nagrinėjant reikia vertinti ir taikyti nacionalinę ir Sąjungos teisę; konkrečiai kalbant, kyla klausimas, kaip reikia aiškinti ir taikyti Direktyvos 2014/104/ES 5 straipsnio 1–3 punktus ir Įstatymo Nr. 2018/23 12 ir 13 straipsnius, kiek tai susiję būtent su tikrumo, būtinumo ir proporcingumo reikalavimų, nuo kurių priklauso, ar bus priimtos priemonės, leidžiančios susipažinti su šioje byloje prašomais dokumentais, įvykdymu.

Nagrinėjant kasatorės pateiktus prašymus taip pat reikia įvertinti, išaiškinti ir taikyti Sąjungos teisės normas.

Kasatorė teigia, kad reikia teikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą ir pateikia konkrečiai suformuluotus klausimus.

Nekyla abejonių, jog nacionalinėje ir Sąjungos teismų jurisprudencijoje, taip pat teisės doktrinoje suformuluota, kad nacionalinis teismas neprivalo teikti prašymo priimti prejudicinį sprendimą tik tais atvejais, kai atsakymas į klausimą yra toks akivaizdus, jog nepaliekama vietos nė menkiausiai abejonei dėl to, kaip į jį reikia atsakyti (*acte claire* doktrina).

Iš principo ir pagal bendrąją taisyklę prašymo priimti prejudicinį sprendimą teikimas yra tik fakultatyvus, kaip nustatyta SESV 267 straipsnio 2 ir 3 dalyse.

Tačiau šiai taisyklei taikomos išimtys.

Viena iš tų išimčių nustatyta jau minėtoje SESV 267 straipsnio 3 dalyje, kur pasakyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikti privaloma, kai klausimas teikimas „nagrinėjant bylą valstybės narės teisme, kurio sprendimas pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas teismine tvarka“, arba, kitaip tariant, kai klausimas keliamas galutinės instancijos nacionaliniame teisme, kaip antai *Supremo Tribunal de Justiça*.

Tačiau taip pat pripažįstama, kad *Supremo Tribunal de Justiça*, kurio priimami sprendimai yra galutiniai ir neskundžiami, pareiga teikti prejudicinį klausimą nėra absoliuti.

Šiai taisyklei taikomos išimtys, o viena iš jų yra tai, kad taikytina teisės norma turi būti tokia aiški ir nedviprasmiška, kad nekiltų nė menkiausia pagrįsta abejonė (šiuo klausimu žr. Mariana Nogueira Sá, *Artigo 267 TFUE: Lex Imperfecta? Das Consequências da Omissão do reenvio Prejudicial à Luz da Lei Civil Portuguesa*, p. 24 ir paskesni, kuriuose autorė cituoja Teisingumo Teismo Sprendimą *Cilfit* ir išvardija tris atvejus, kai nepaisant to, kad nacionalinis teismas priima galutinį ir neskundžiamą sprendimą, jis neprivalo teikti prašymo priimti prejudicinį sprendimą).

Ši išimtis iš pareigos teikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą reiškia, kad „teismas, kurio sprendimas pagal nacionalinę nebegali būti skundžiamas, turi būti įsitikinęs, kad aptariamasis aiškinimas taip pat akivaizdus kitiems valstybių narių

teismams ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismui“ (Alessandra Silveira, *op. Cit.* p. 4).

Todėl „teismas, kurio sprendimai pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiami teismine tvarka, privalo vykdyti pareigą kreiptis į Teisingumo Teismą, siekdamas išvengti pavojaus, kad Sąjungos teisė bus išaiškinta klaidingai“, kaip nurodyta 2015 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Ferreira da Silva e Brito* 44 punkte, kurį cituoja Alessandra Silveira, *op. Cit.*

Tuo remiantis galima teigti, kad prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepateikimas gali pakenkti pagal Sąjungos teisę asmenims suteiktų teisių veiksmingai teisminei apsaugai.

Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją buvo nuspręsta, kad nacionalinis teismas, kurio sprendimai yra galutiniai ir neskundžiami, privalo „vykdyti pareigą teikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kai jam tenka nagrinėti su Sąjungos teise susijusį klausimą“.

Ji nuo tokios pareigos atleidžiama tik tuo atveju, jei daroma išvada, kad „klausimas yra nereikšmingas arba kad Teisingumo Teismas jau yra išaiškinęs aptariamą Sąjungos teisės nuostatą, arba kad tinkamas Sąjungos teisės taikymas yra toks akivaizdus, kad nekelia jokių pagrįstų abejonių dėl aiškinimo“ (Alessandra Silveira, *op. Cit.* p. 14).

Nagrinėjamu atveju, kaip patvirtinta preliminariniame sprendime, kuriuo priimtas kasacinis skundas, kyla klausimas, kuriais kriterijais „reikia vadovautis, kad būtų įvykdyti tikrumo, būtinumo ir proporcingumo reikalavimai, kad būtų galima taikyti specialųjį mechanizmą dėl susipažinimo su dokumentais, t. y., ar šiuo tikslu pakanka paprasčiausiai padaryti nuorodą į Europos Komisijos apkaltinamąjį sprendimą“.

Nežinoma apie jokią *Supremo Tribunal de Justiça* sprendimą šioje byloje aptariamam klausimui.

Kaip patvirtinta minėtame *Supremo Tribunal de Justiça* preliminariniame sprendime, „reikia pažymėti ne tik tai, kad *Supremo Tribunal de Justiça* pirmą kartą nagrinėja su šia sritimi susijusią bylą, bet ir tai, kad ta sritis yra ypatingai sudėtinga ir reikalauja labai sudėtingų kompleksinių aiškinimų, nes reikia tuo pat metu aiškinti nacionalinės ir Europos Sąjungos teisės normas, atsižvelgiant į jau priimtą Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudenciją šioje srityje (žr. Sprendimo C-163/21 67 ir 68 punktus, taip pat Sprendimo C-57/21 72–77 punktus)“.

Kaip teisingai pažymi kasatorė, šioje byloje kalbama apie „**Direktyvoje dėl žalos atlyginimo įtvirtintų normų, konkrečiai, jos 5 straipsnio 1 dalies ir joje įtvirtinto reikalavimo dėl žalos tikrumo aiškinimą ir taikymą**“, nes dėl to, kad *Supremo Tribunal de Justiça* yra nacionalinis galutinės instancijos teismas, šis

klausimas turi būti išdėstytas pagal SESV 267 straipsnį pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą.

<...>

<...> [Kasatorės siūlomas pateikti prejudicinis klausimas]

- 5 Remiantis tuo, kas išdėstyta, teismas turėtų sustabdyti bylos nagrinėjimą ir, sendamasis SESV 267 straipsniu, pateikti Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą (tvarka, kuria užtikrinamas pagrindinis ES teisės principas, t. y. Sąjungos teisės vienodo aiškinimo principas).

<...>

II. Sprendimas

[Po to, kai šalys buvo tinkamai informuotos, jos išdėstė savo nuomonę dėl Teisingumo Teismui teikiamo prašymo priimti prejudicinį sprendimą. Priimtoje nutartyje *Supremo Tribunal de Justiça* nutarė, kad reikia įtraukti pirmąjį klausimą, kuriuo, jei į jį būtų atsakyta teigiamai, būtų išspręsta kilusi problema. *Supremo Tribunal de Justiça* nutartyje, kuri yra šio prašymą priimti prejudicinį sprendimą sudedamoji dalis, tas teismas pateikia toliau nurodytus prejudicinius klausimus.]

Dėl visų išdėstytų priežasčių ir remiantis pirmiau išdėstytomis nuostatomis, reikia nuspręsti, kad reikia sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

1. Ar 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES 5 straipsnio 1 dalis taikoma byloje dėl susipažinimo su įrodymais, prieš pareiškiant ieškinį dėl žalos atlyginimo pagal tos direktyvos 2 straipsnio 4 dalį.

Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas:

2. Ar žalos tikrumo reikalavimas, kaip nustatyta 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES 5 straipsnio 1 dalyje, visada reikalauja, jog kasatorė įrodytų, jog nagrinėjamu atveju tikimybė, kad žala buvo padaryta jos atstovaujamiems vartotojams, t. y. Portugalijos nuolatiniais gyventojams, yra didesnė už tikimybę, kad jie tos žalos nepatyrė?

3. Ar nacionaliniai teismai gali žalos tikrumo kriterijaus laikymąsi, kaip nustatyta 2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/104/ES 5 straipsnio 1 dalyje, grįsti tik sprendimu, kurį priėmė konkurencijos srityje kompetenciją turinčios valdžios institucijos? Konkrečiai kalbant, kokią įtaką šiai analizei turi faktas, kad kalbama apie

sprendimą, priimtą per susitarimo procedūrą dėl Europos konkurencijos teisės vertikalios pažeidimo dėl tikslo?

<...>

Lisabona, 2024 m. kovo 4 d. [*procesiniai klausimai*]

DARBINIS VERTINIMAS